

Vaativan kuntoutuksen järjestäminen lapsille – eräitä yksityiskohtia

Valtakunnallinen Lasten ja Nuorten Kuntoutus ry (VLK, aik. Vajaaliikkeisten Kunto ry) on toiminta-ajatuksensa mukaisesti ”edistänyt lasten hoitoa, huoltoa ja kuntouttamista” jo kymmeniä vuosia. Keväällä 2018 VLK otti yhteyttä Kelaan ja suositteli toimivaa keskusteluyhteyttä moniammatillisten kuntoutustyöryhmien ja Kelan kesken, jotta lasten vaativan kuntoutuksen kehittäminen tapahtuisi mahdollisimman laajapohjaisena yhteisen neuvottelun ja sopimisen avulla.

Tämä ei valitettavasti päässyt mukaan vaativan kuntoutuksen viimeiseen tarjouskilpailuun. Siinä ei edellytetty laadun varmistamista eli ns. substanssiosaamista, vaan painotettiin ensisijaisesti hintaa. Koulutus ja perehtyneisyys on otettu vasta jälkikäteen tarkastelun kohteeksi. Esille nousee kysymys, miksi näin ei tehty aikaisemmin, ehdotuksesta huolimatta?

Kela otti 90-luvun alussa vaativan kuntoutuksen harteilleen kuntien epäonnistuttua tässä tehtävässä. Kela onkin hoitanut asian hyvin. Se on kehittänyt kuntoutuksen suuntaviivoja ja tarjonnut aktiivisesti koulutusta. Haittana on kuitenkin ollut se, että sen rooli on ollut koko ajan erillinen, luonteeltaan määräävä, mutta silti vain osittainen. Kokonaisvastuu on puuttunut ja käytännöt ovat ilman erityistä syytä mutkikkaita ja rajoittuneita, mm. seuraavasti:

- 1) Vaativan kuntoutuksen edellyttämä kuntoutussuunnitelma laaditaan julkisessa terveydenhuollossa. Maksaja eli Kela hyväksyy suunnitelman, jonka toteuttajaksi kuntoutuja voi valita palveluntuottajan sopimuksen tehneiden joukosta. Valinta arvioidaan vielä julkisen terveydenhuollon yksikössä.
- 2) Vaativan kuntoutuksen korvattavuus on rajattu näihin valintamahdollisuuksiin.

Kuntoutus ei ole irrallinen toiminta, vaan liittyy lasten kehitysympäristön kokonaisuuteen. STM:n kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdottama verkostomainen yhteistyö pyrkii tähän. Se käsittää niin yksityisen kuin julkisen sektorin ja ulottuu asiakassuunnitelman kautta varhaiskasvatukseen ja koulun piiriin. Paikallistason hyvinvointisuunnitelma on myös eräs keino hahmottaa kokonaisuutta lapsen lähiympäristössä.

Vaativa kuntoutus edellyttää paikallisten (usein puutteellisten) voimavarojen laajapohjaista ja pitkäjänteistä käyttöä ja kehittämistä. Kelan tutkimusosaston selvitys (Nikkanen 2010) kuvaa tämän kattavasti, mutta siinäkin ei perustella, miksi Kelan hankinta rajataan ”useimmiten yksityisiin palvelujentuottajiin”. Tästäkin ryhmästä uhkaa nyt rajautua pois lasten kuntoutukseen perehtyneitä työntekijöitä. Tältä pohjalta vaativan kuntoutuksen järjestäminen on ylivoimaisen vaikeaa.

Kilpailutuksen yhteydessä on puhuttu ”rekisteröinnistä”, jolla terapeutin ansiot ja pätevyys saataisiin esiin. Tämä kuulostaa hyvältä, mutta olisiko termi **sertifiointi** kuitenkin parempi? Rekisteröinti liittyy rekisteröivään yksikköön tms., mutta sertifiointi omiin ansioihin.

On pyrittävä **”ihmiseltä ihmiselle”** käytäntöön, jossa (ammatti-)ihminen pystyy järjestämään palvelut niitä tarvitsevalle ihmiselle niin, että taustalla oleva prosessi on sujuva ja näkymätön.

Matti Koivikko
puheenjohtaja

Roger Byring
varapuheenjohtaja

Hallituksen muut jäsenet:
Leena Haataja
Tomi Kaasinen
Sari Salomaa-Niemi
Salla Sipari
Manta Tolvanen